

Aloite vartiointipalvelujen oston lainmukaisuudesta ja säästöjen tarkoituksenmukaisuudesta

Lahden kaupunki ostaa yksityisiltä vartiointiliikkeeltä vartiointipalvelua. Tässä aloitteessa ehdotamme palveluostojen tarkastelemista lainmukaisuuden ja säästöjen toteutumisen näkökulmasta. Keskitymme arvioimaan asiaa Palvelutorin ja pääkirjaston suhteen.

Toimittaja Eevi Karvinen selvitti Iltalehdessä 17.1.2023 julkaistussa artikkelissaan ex-vartijan havaintoja Securitasin esimiestasolta tulevista laittomista ohjeistuksista. Ex-vartijan mukaan ihmisiä ja ihmisryhmiä on leimattu "häiriköiksi", ja heidät on poistettu tilasta katteettomaan häiriökäyttäytymiseen vedoten. "Esimiehet halusivat usein poistattaa tiloista laitapuolen kulkijoita ja narkomaaneja, olivat nämä sitten syyllistyneet mihinkään tai eivät", artikkelissa Mikoksi nimetty ex-vartija kuvaa. Artikkelissa sivutaan myös turvallisuusosalta paljastunutta "rehottavaa rasismia".

Artikkelin ex-vartijan kokemukset on kauppakeskuksista, jotka ovat lain mukaan ns. puolijulkisia paikkoja. Tämän artikkelin ja monien muiden viimeaikoina julkiseen keskusteluun nousseiden vartijoiden väärinkäytösten myötä on syytä tutkia, miten samat vartiointiliikkeet toimivat kaupungin tiloissa. Lahden Trion Palvelutorin kaupungin virastotilat ovat kauppakeskusten sijaan lain tarkoittamia täysin julkisia paikkoja, joihin kaikkien on päästävä. Vartiointipalvelut näihin virastotiloihin ja pääkirjastoon on toteutettu palveluostoina. Lain mukaan myös kirjaston tulee olla kaikkien käytettävissä ja saavutettavissa (Laki yleisistä kirjastoista 2016/1492 § 10). Kaupungilla on vastuu henkilöstöstä ulottuu myös ulkoistettuihin palveluihin.

Tämän ohella on huomioitava, että koska vartijat koulutetaan ensisijaisesti turvaamaan omaisuutta ja liiketoimintaa, on oletettavaa, että yksityisten vartiointiliikkeiden vartijoiden koulutuksen takaama syrjinnän kieltävän yhdenvertaisuuslain 1325/2014 ja hyvän hallinnon periaatteiden tuntemus on puutteellinen julkisten tilojen avoimuutta, ihmisiin suhtautumista ja palvelujen käyttöä koskevien määräysten suhteen.

Lahden kaupungin arviointikertomuksessa 2021 todetaan ulkoistetuista vartiointipalveluista seuraavaa:

"Kaupungin kirjasto- ja tietopalveluja käsitelleessä arviointikokouksessa puolestaan tuli esiin se, että pääkirjasto joutui luopumaan omista vahtimestareista jo vuonna 2015. Tarvittavat turvapalvelut ostetaan vartiointiliikkeeltä erillisiin hälytyskäynteihin perustuen. Varsinkin pääkirjastossa on usein järjestyshäiriöitä, koska kirjaston on

oltava avoin oleskeluympäristö kaikille. Henkilökunnalla oli turvallisempi työympäristö omien vahtimestareiden aikana. Omista vahtimestaripalveluista luopumisella saatu säästö on lautakunnan saaman selvityksen mukaan hyvin marginaalinen.”

Tarkastuslautakunta jätti arviointikertomuksessaan kaupungille suosituksen selvittää omien vahtimestareiden käyttöön palaamista pääkirjastossa.

Aloitteessamme ehdotamme, että selvitys kaupungin tilojen vartiointipalvelujen ulkoistamisesta tehdään. On selvitettävä, toteutuuko palveluostoissa yhdenvertaisuuslain mukaiset määräykset. Lisäksi selvityksessä on tarkasteltava säästöjen toteutumista verrattuna omiin vahtimestareihin huomioiden myös yksityisten vartijointiliikkeiden kalliit hälytyskäynnit.

Mikäli selvityksessä todetaan, että palveluostoilla ei saavuteta tarkoitettuja säästöjä tai että yhdenvertaisuuslain noudattamista ei pystytä varmistamaan, olisi omien vahtimestarien palauttaminen perusteltua. Kaupungin omiksi vahtimestareiksi voitaisiin valikoida henkilöitä, joilla on kokemusta ja asiantuntemusta kohdata esimerkiksi vammaisia, päihteiden käytön haitoista kärsiviä, ja eri kulttuureista tulevia ihmisiä.

Kaupunginvaltuutetut

Oskari Pääatalo

Elisa Lientola

Anna Kaisa Kupiainen

Lähteet:

Karvinen, Eevi: *Ex-vartija kertoi Securitaksen mielivaltaisesta syrjinnästä – toimitusjohtaja pahoittelee: ”Asiatonta ja laitonta”*. Julkaistu Iltalehden verkkosivuilla 17.1.2023, saatavilla sähköisesti <<https://www.iltalehti.fi/kotimaa/a/bbef45e6-3184-4569-bca2-576977fe883f>>

Yhdenvertaisuuslaki 2014/1325. Saatavilla sähköisesti <<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20141325>>

Laki yleisistä kirjastoista 2016/1492. Saatavilla sähköisesti <<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2016/20161492>>

LAHDEN KAUPUNGIN ARVIINTIKERTOMUS 2021